

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
„Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка”

*ОБРАЗНЕ СЛОВО
ЛУГАНЩИНИ*

*Тези XII Всеукраїнської
науково-практичної конференції
імені Віктора Ужченка*

Луганськ
ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”
2013

УДК [811.161.2 + 37.016: 811.161.2] (063)
ББК 81.2Укр. я 43 + 74.268.11 + 81.2Укр – 9
О-23

Рецензенти:

- Пустовіт В.Ю.** – доктор філологічних наук, професор кафедри української мови і літератури Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.
- Безгодова Н.С.** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української філології та загального мовознавства ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”.

О 23 Образне слово Луганщини: Тези XII Всеукр. наук.-практ. конф. імені Віктора Ужченка (м. Луганськ, 10 – 12 квітня 2013 р.) / ДЗ „Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка” / За заг. ред. проф. О.М. Горшкіної. – Вип. 12. – Луганськ : ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. – 337 с.

До збірника ввійшли тези XII Всеукраїнської науково-практичної конференції імені Віктора Ужченка „Образне слово Луганщини”. Аналіз мовних засобів здійснюється в семантичному й культурологічному аспектах та з погляду їх вивчення в освітніх закладах I – IV ступенів акредитації.

Для науковців, учителів, студентів, учнів шкіл усіх типів, абітурієнтів, широкого кола читачів.

Матеріали конференції друкуються в авторській редакції.

УДК [811.161.2 + 37.016: 811.161.2] (063)
ББК 81.2Укр. я 43 + 74.268.11 + 81.2Укр – 9

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(протокол № 9 від 29. 03. 2013 р.)*

© Колектив авторів, 2013
© ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013

ЗМІСТ

| | | |
|----|---|----|
| 1 | ЗАМІСТЬ ВСТУПУ Платонова Олена МОВА | 13 |
| 2 | Акімова Олександра ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОПОВІДАННЯ ГРИГОРА ТЮТЮННИКА „ЗАВ’ЯЗЬ” | 14 |
| 3 | Антіпов Олег СПРАВЖНІЙ ПАТРІОТ – ВОЛОДИМИР САМІЙЛЕНКО | 16 |
| 4 | Архіпова Олена КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПОРТРЕТ ЧОЛОВІКА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПРОЗІ | 18 |
| 5 | Балуєва Юлія ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ МОРФОЛОГІЇ В СТАРШІЙ ШКОЛІ | 20 |
| 6 | Беденко Олег КОНЦЕПТ <i>ЗМІЯ</i> В УКРАЇНСЬКОМУ ЕТНОПРОСТОРІ | 22 |
| 7 | Бекстова Наталія ЗВІДКИ ПІШЛИ НАЗВИ... | 24 |
| 8 | Белан Аліна РОБОТА З ТЕКСТОМ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНИХ УМІНЬ УЧНІВ | 25 |
| 9 | Білоус Алєся ОБРАЗНІ ЗАСОБИ У ТВОРАХ ОЛЕКСАНДРА ОЛЕСЯ | 27 |
| 10 | Блінова Дар’я АНТРОПОНІМІЧНА ПАЛІТРА СЕЛА МУРАТОВЕ | 28 |
| 11 | Боклах Дмитро МІЖПРЕДМЕТНИЙ ЗВ’ЯЗОК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ | 30 |
| 12 | Бондаренко Юлія ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕКСТОЦЕНТРИЧНОГО ПРИНЦИПУ ДО ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ | 32 |
| 13 | Бондарєва Дар’я ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В МОВЛЕННІ СУЧАСНОГО СЕЛА | 34 |
| 14 | Борщова Яна ВІДОНІМНІ ПРИЗВИЩА КРЕМІНЩИНИ | 35 |
| 15 | Бурбан Катерина „МОВА ХАКЕРІВ” У ЖУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ | 37 |
| 16 | Вандоляк Дарина ЗАСВОЄННЯ МОВЛЕННСВОГО ЕТИКЕТУ УЧНЯМИ 7 КЛАСУ | 39 |

| | | |
|-----|--|-----|
| 77. | Макарова Марина „ГУМАНАМИ ЛЮБОВ МОЯ БЛУКА” (МЕТАФОРА ЯК ЗАСІБ ВЕРБАЛІЗЦІЇ КОНЦЕПТУ <i>КОХАННЯ</i> У ТВОРЧОСТІ ГАННИ ГАЙВОРОНСЬКОЇ) | 173 |
| 78 | Манько Альона ПЕРЛИНИ ТВОРЧОСТІ ЛІДІЇ СОКОЛКО | 175 |
| 79 | Мацак Катерина КОЛЬОРОНАЗВИ В ТВОРЧОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ | 176 |
| 80 | Меланіа Олена РОЛЬ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ПІДНЕСЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ | 178 |
| 81 | Мельник Лариса РОЛЬ ЛІНГВІСТИЧНИХ ВПРАВ У РОБОТІ НАД ЗАСВОСННЯМ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ДОШКІЛЬНИКАМИ | 180 |
| 82 | Мишанська Ольга ЖІНКА – ЦЕ ДУША | 183 |
| 83 | Мітсва Ірина ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ВІДПОВІДІ НА ЗАПИТАННЯ „КУДИ ЙДЕШ?” З ОНІМАЛЬНИМ КОМПОНЕНТОМ | 185 |
| 84 | Могилевець Тетяна „ВАРЕННЯ ІЗ ПОВІТРЯ” МИКОЛИ ВІНГРАНОВСЬКОГО | 186 |
| 85 | Моранькова Оксана КОНТАМИНАЦІЯ КАК ПРИЕМ ЯЗЫКОВОЙ ИГРЫ В ГАЗЕТНОМ ТЕКСТЕ | 188 |
| 86 | Москаленко Оксана СИМВОЛІКА ГОЛУБА В СЛЮВ'ЯНСЬКИХ КУЛЬТУРАХ | 190 |
| 87 | Мурзіна Анастасія МИСТЕЦТВО ПІДГОТОВКИ ТА ВИГОЛОШЕННЯ ПРОМОВИ | 192 |
| 88 | Нагібіна Людмила ФОЛЬКЛОРНІ ПЕРЛИНИ МОСІ БАТЬКІВЩИНИ | 193 |
| 89 | Никольская Катерина ФОРМИРОВАНИЕ ГРАММАТИЧЕСКИХ УМЕНИЙ У ПЕРВОКЛАССНИКОВ | 195 |
| 90 | Нікітіна Алла ПОНЯТТЯ ПРО КРЕОЛІЗОВАНИЙ ТЕКСТ ЯК ЗАСІБ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ | 197 |
| 91 | Обеднікова Олена У СВІТІ „ПТАШИНОЇ” ФРАЗЕОЛОГІЇ | 201 |
| 92 | Овчарова Марія ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОПОВІДАННЯ ЛЮБИ АННУСОВОЇ „ВОВЧА ТРОПА” | 203 |

| | | |
|-----|---|-----|
| 93 | Онуфрійчук Вікторія СТОРІНКАМИ „РІВНОДЕННЯ” ІВАНА НИЗОВОГО | 205 |
| 94 | Останькович Анна МОВНА ОСОБИСТІСТЬ ЛЮКО ДАШВАР | 207 |
| 95 | Осьміна Олена, Кравченко Маргарита МОВНІ ЗАСОБИ ОБРАЗНОСТІ В ПОЕТИЧНОМУ ДОРОБКУ ВАСИЛЯ СТАРУНА | 209 |
| 96 | Павлова Віра МОВА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ: ПРАВО НА ПОМИЛКУ ЧИ НЕУВАЖНІСТЬ? | 211 |
| 97 | Павлович Марія АНАЛІЗ ПОЕЗІЇ В. ГОЛОБОРОДЬКА „ЗЕЛЕНА КОЛИСКА” | 215 |
| 98 | Першина Ольга З ДОСВІДУ ВДОСКОНАЛЕННЯ МОВЛЕННСВОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО ВУЗУ | 217 |
| 99 | Петраченко Марина ГЕНДЕРНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В СУЧАСНИХ ЗМІ | 219 |
| 100 | Підбуртна Юлія ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ЯК ЗАСІБ ОБРАЗНОГО МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ | 221 |
| 101 | Піничук Тетяна ХУДОЖНЯ ПРОЗА МИКОЛИ КОЛЕСНИКА: ПРОБЛЕМАТИКА, ЖАНРОВО-СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ | 223 |
| 102 | Пішик Олена ВИВЧЕННЯ ПОЕТИЧНОГО СИНТАКСИСУ Б.Д.ГРІНЧЕНКА НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ | 225 |
| 103 | Планида Людмила МОВНІ ЗАСОБИ ГУМОРУ У ТВОРАХ ОСТАПА ВИШНІ | 227 |
| 104 | Приходько Наталя ДІАЛЕКТНІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З КОМПОНЕНТОМ <i>ГОЛОВА</i> | 229 |
| 105 | Рабоча Юлія КРАСНЕ СЛОВО – ЗОЛОТИЙ КЛЮЧ (МОВА ЛУГАНСЬКОГО ТЕЛЕБАЧЕННЯ) | 231 |
| 106 | Рева Вероніка, Кравченко Маргарита ОБРАЗОТВОРЧІ ЗАСОБИ В ПОЕЗІЇ ІВАНА САВИЧА „РІДНІ ВОГНІ” | 233 |
| 107 | Рибцева Оксана ТЕМА ГОЛОДУ В ХУДОЖНІЙ СТРУКТУРІ ТВОРІВ АНТОНІНИ ЛИСТОПАД | 235 |

КОНТАМИНАЦИЯ КАК ПРИЕМ ЯЗЫКОВОЙ ИГРЫ В ГАЗЕТНОМ ТЕКСТЕ

Оксана Моранькова (ДЗ «ЛНУ имени Тараса Шевченко, ассистент)

Привлекательность и эмоциональность газетного текста во многом зависит от того, как автор отбирает и использует в нем языковой материал. Чтобы выполнять не только информационную, но и воздействующую функцию, газетный текст должен быть интересным, вот почему авторы таких текстов часто превращают их в поле для языковой игры.

Под языковой игрой обычно понимают «определенный тип речевого поведения говорящих, основанный на преднамеренном (сознательном, продуманном) нарушении системных отношений языка, т.е. на деструкции речевой нормы с целью создания неканонических языковых форм и структур, приобретающих в результате этой деструкции экспрессивное значение и способность вызывать у слушателя/читателя эстетический и в целом стилистический эффект» ([http://stilistics.academic.ru/271/Языковая игра](http://stilistics.academic.ru/271/Языковая_игра). Заголовок с экрана).

Один из самостоятельных типов (приемов) языковой игры в газетном тексте – контаминация, в результате которой возникают инновационные языковые единицы с обновленной структурой и усложненной семантикой.

Контаминация (скрещение) – «англ. contamination – взаимодействие языковых единиц, соприкасающихся либо в ассоциативном, либо в синтагматическом ряду, приводящее к их семантическому или формальному изменению или к образованию новой (третьей) языковой единицы» (Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. – М.: «Советская энциклопедия», 1966. – 606с.-С.206).

Способы контаминации в газетном тексте очень разнообразны. Например, частотна синтаксическая контаминация, когда элементы (слова) синтаксической конструкции ассоциативно накладываются друг на друга своей семантикой, в результате чего возникает «приращение» смысла, например: (заголовок) *Кадастр как кадавр* [2000, 25.01.13]; (подзаголовок) *Как долго открытая карта кадастра будет лишь кадавром, «живым трупом»?..*; (статья) Речь идет о созданной в Украине кадастровой карте всех земельных участков, которая является

несовершенной и недоступной большинству украинцев. [Автор «сталкивает» в одном тексте два слова: «кадастр» (*‘систематизированное собрание сведений о чем-л., являющееся основой для решения определенных народнохозяйственных задач; напр. к. земельный’*) и «кадавр» (устар., ирон. *‘труп, мертвец’*). Употребление в одном тексте ассоциативно уравнивает значения, делает их контекстуальными синонимами. А для успешного понимания редких слов автор постепенно открывает их семантику, двигаясь от заголовка через подзаголовок к собственно тексту статьи, в которой выражается надежда на то, что земельный кадастр в Украине когда-нибудь будет действенным и доступным. Именно это и является подтекстом статьи, кстати, при таком изложении материала проявляется первоначальное, мифологическое значение слова «кадавр» - *‘оживший мертвец, живой труп’*.

Нередки на страницах газет и контаминированные образования с графическим выделением: *ГЕЙствующие лица и исполнители* [2000, 22.02.13] (о 63-м Берлинском МКФ; о конъюнктурной мотивации присуждения наград); *К чему еще привели действия пРезидента Ющенко, прямые родственные отношения которого завязаны на гражданство США?* [2000, 18.11.11]; *Европриз в соревновании континентов* [2000, 18.11.11] (о введении европриза – альтернативы «Оскару»).

Особенно широко в газетах распространена контаминация, в результате которой появляются новые, окказиональные единицы, например: *уродовластие, расофобия, лохторат, еврохамство, майдауны, кризец, катастройка, прихватизация, дурократия, апофигей, ефремизм* (от Ефремов) и многие другие. Такие образования требуют отдельного обстоятельного исследования.

Контаминация любого вида – яркое проявление языковой игры в газетном тексте. Она позволяет журналистам описывать явления окружающей действительности нестандартно, эмоционально, экспрессивно. Кроме того, она – мощное средство воздействия на сознание читателей.